

KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE

LIBERECKÉHO KRAJE SE SÍDLEM V LIBERCI

Husova tř. 64, 460 31 Liberec 1, P.O.Box 141, tel. 485 253 111, sekretariat@khslibc.cz, ID nfeai4j, IČ 71009302

V Liberci 1. listopadu 2017

3.LISTOPAD - DEN BEZ PESTICIDŮ

Co je pesticid? Pesticid je chemický přípravek, který je určen k tlumení a hubení rostlinných a živočišných škůdců, a k ochraně rostlin, skladových zásob, technických produktů, bytů, domů, výrobních závodů nebo i zvířat a člověka. Nejvíce se pesticidy uplatňují v zemědělství. Odhaduje se, že používání pesticidů na ochranu rostlin zabrání v průměru 40% ztrát na úrodě. Vliv pesticidů na přirozené fungování ekosystému a zdraví člověka je však většinou nepříznivý, žádoucí je omezené užívání.

Jaké jsou nežádoucí účinky pesticidů? Mezi nežádoucí důsledky nadměrného nebo nesprávného používání pesticidů patří hynutí včel, kontaminace povrchových vod, narušení ekosystému nebo jejich kumulace v živých systémech, např. DDT a další chlorované uhlovodíky aldrin, endrin, toxafen atd. V 50. a 60. letech 20. století se tato látka používala masově po celém světě včetně Československa. Pozdější výzkumy odhalily, že se jedná o těžko odbouratelný perzistentní a bioakumulativní jed, který se hromadí ve vrcholných článcích potravního řetězce (člověk a masožravci). V Československu bylo používání DDT zakázáno v roce 1975, v zemích třetího světa se stále v omezené míře používá v boji s malárií. Spolu s dalšími chlorovanými pesticidy je regulován Stockholmskou úmluvou. Kromě okamžitých účinků pesticidů se zkoumá i postup jejich degradace a přenosu v potravinovém řetězci. Laboratorní studie naznačují, že mnoho pesticidů používaných v dnešní době v rámci EU mohou působit toxicky na vývoj nervové soustavy, přičemž poškození vývoje mozku může být vážně a nezvratně. Vystavení pesticidům může také zvyšovat riziko vzniku leukémie u dětí. Řada pesticidů má schopnost narušovat hormonální systém člověka i živočichů. Souvislost mezi pesticidy a Parkinsonovou chorobou ukázala studie izraelských vědců.

Které potraviny obsahují nejvíce pesticidů? Mezi nejvíce kontaminované potraviny pesticidy patří ovoce a zelenina, proto při jejich konzumaci je velmi důležité potraviny řádně omýt, popřípadě oloupat. Rovněž obiloviny a potraviny živočišného původu jsou významně kontaminovány pesticidy.

Jaká jsou opatření na ochranu zdraví před pesticidy? V roce 2012 schválila vláda ČR svým usnesením č. 660 jako „Národní akční plán ke snížení používání pesticidů v České republice“, jehož hlavním cílem je omezení rizik vycházejících z používání přípravků na ochranu rostlin, a to v oblasti ochrany zdraví lidí, ochrany vody a ochrany životního prostředí.

Pověření zaměstnanci orgánu ochrany veřejného zdraví (KHS) školí z hlediska ochrany zdraví při práci odborné pracovníky, kteří provádí profesionální aplikaci pesticidů. Profesionální aplikaci pesticidů mohou provádět pouze osoby, které získaly odbornou způsobilost. Pro neprofesionální používání pesticidů jsou určeny pouze přípravky, které mají nižší toxicitu.

Dnem 1.12.2017 nabývá účinnosti novela zákona 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči. Ta mj. upravuje podmínky pro získání výše uvedené odborné způsobilosti i způsob oprávnění osob, k poskytování odborných rostlinolékařských znalostí v rámci základních kurzů, doplňujících školení a kurzů organizovaných zaměstnavatelem týkajících se rostlinolékařské péče.

Orgán ochrany veřejného zdraví se při prováděných kontrolách nad kvalitou pitné vody zaměřuje i na obsah pesticidů v pitné vodě, která je dodávána do veřejného vodovodu. V roce 2017 KHS LK odebrala na vybraných vodovodech 21 vzorků pitné vody se zaměřením na stanovení pesticidních látek, přičemž rozsah jejich stanovení byl sestaven na základě informace od Českého hydrometeorologického ústavu, který poskytl seznam pesticidních látek a jejich metabolitů, které se v období od 2013 do 2016 vyskytly v Libereckém kraji v podzemních vodách.

Smyslem těchto kontrol bylo zmapování výskytu pesticidních látek ve vodovodech, které pesticidní látky ve svých úplných rozborech nestanovují nebo mohou být vzhledem k možné kontaminaci rizikové. Nejvyšší mezní hodnota pesticidních látek je dle vyhlášky č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické

požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů, 0,10 µg/l.

Nadlimitní výskyt pesticidních látek byl potvrzen ve dvou vodovodech pro veřejnou potřebu v okrese Semily, a to v ukazatelích desethylatrazin a atrazin. Jde o vodovody, kterým již nelze prodloužit mírnější hygienický limit pro pitnou vodu a které aktuálně nedodávají tudíž vodu pitnou. Oba vodovody jsou ohledně výskytu těchto látek dlouhodobě monitorovány. S orálním příjmem těchto pesticidních látek je spojováno narušení hormonální regulace, reprodukční a vývojová toxicita. Koncentrace pesticidů, které se v této vodě vyskytují, jsou nadlimitní, avšak z hlediska zdravotních rizik nepředstavují riziko nepříznivých účinků na zdraví. Z hlediska předběžné opatrnosti s ohledem na výše popsané účinky je nedoporučeno tuto vodu používat ke přímé spotřebě.

V jednom v případě provozovatel dokončuje náhradu zdroje pitné vody s vyhovující kvalitou s předpokladem uvedení do užívání ke konci roku 2017.

Ostatní pesticidní látky, pokud byly nalezeny nad mezí detekce, byly podlimitní. Na obsah pesticidů v pitné vodě, která je dodávána do veřejných vodovodů se KHS LK zaměří i příští rok.

Zuzana Balašová
tisková mluvčí KHS LK